

- *Про впровадження науково-технічних розробок у галузі міцності матеріалів і елементів конструкцій в екстремальних умовах експлуатації (доповідач – академік НАН України В.В. Харченко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач – академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

26 вересня 2018 року

На засіданні Президії Національної академії наук України члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України академіка НАН України **Валерія Володимировича Харченка** про впровадження науково-технічних розробок у галузі міцності матеріалів і елементів конструкцій в екстремальних умовах експлуатації (стенограму див. на с. 52).

У доповіді було наголошено, що Інститут проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України бере активну участь у вирішенні актуальних науково-технічних проблем із забезпечення міцності, довговічності та подовження ресурсу конструктивних елементів ракетно-космічної і авіаційної техніки, ядерної енергетики, енергетичного і загального машинобудування. Інститут тісно співпрацює з багатьма провідними високотехнологічними підприємствами України, зокрема з ДП «КБ «Південне ім. М.К. Янгеля», ДП «Антонов», ДП «Івченко-Прогрес», ПАТ «Мотор Січ», ДК «Укроборонпром», ДП НВКГ «Зоря»–«Машпроект», ДП «НАЕК «Енергоатом» та ін.

Особливо було підкреслено активну участь Інституту в реалізації Генеральної угоди про науково-технічне співробітництво між Національною академією наук України та Державним підприємством «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля» у створенні ракетно-космічної техніки. У рамках співпраці з КБ «Південне» Інститут виконує науково-дослідні роботи з визначення комплексу фізико-механічних характеристик перспективних конструкційних матеріалів ракетно-космічної техніки в широкому діапазоні температур (від -269°C до $+3000^{\circ}\text{C}$), а саме: полімерних композиційних матеріалів, багатофункціональних покриттів, вуглець-вуглецевих композитів, алюмінієвих сплавів, а також проводить роботи з оцінки працездатності екстремально термонавантажених елементів конструкцій (макетів кромки повітрязабірника, теплозахисних

Доповідь академіка НАН України Валерія Володимировича Харченка

панелей тощо), визначення міцності моделей з композиційних матеріалів в умовах, наближених до експлуатаційних.

У галузі авіаційного двигунобудування у співдружності з провідними підприємствами України ДП «Івченко-Прогрес» та ПАТ «Мотор Січ» в Інституті створено банк даних механічних характеристик широкого класу новітніх авіаційних матеріалів з урахуванням конкретних технологій їх одержання та обробки, а також температури і видів експлуатаційного навантаження. Триває наповнення цього банку даних як необхідної бази для визначення ресурсу газотурбінних двигунів і розроблення методів забезпечення їх функціональної працездатності.

В ядерній енергетиці науково-технічні розробки Інституту використано при виконанні державних експертиз результатів робіт з розрахункового обґрунтування міцності й опору руйнуванню корпусів ядерних реакторів ВВЕР-1000 відповідно до договорів з ДП «Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки» Держатомрегулювання України. З використанням розробленого в Інституті галузевого нормативного документа та комплексного підходу до застосування перспективних експериментальних і розрахункових методів оцінювання міцності матеріалів і

елементів обладнання проведено експертний аналіз міцності та ресурсу корпусів реакторів, результати якого було враховано при прийнятті рішень щодо подовження термінів експлуатації енергоблоків вітчизняних АЕС. Разом з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України виконано роботи з подовження терміну експлуатації обладнання I контуру кількох ядерних енергоблоків, а з UJV Rez (Чехія) — роботи з обґрунтування циклічної міцності такого обладнання.

Інститут виконує проекти цільової науково-технічної програми НАН України «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави». Практичне значення проведених в Інституті досліджень полягає в можливості застосування отриманих результатів для посилення елементами «прозорої броні» вікон легкоброньованих машин, автомобільної техніки, вертольотів і укріплень, а також забезпечення захисту особового складу військових підрозділів від ураження стрілецькою зброєю, осколками снарядів та мін. Після успішних балістичних випробувань вирішується питання щодо проведення державних випробувань зразків елементів «прозорої броні».

Успішне виконання цих робіт стало можливим завдяки збереженню, модернізації та подальшому розвитку унікальної експериментальної бази Інституту, зокрема цілісного комплексу унікальних випробувальних стендів та установок, який належить до наукових об'єктів, що мають статус національного надбання; роботі акредитованого Центру сертифікації матеріалів і елементів конструкцій та Центру колективного користування науковими приладами; збереженню і стабільному функціонуванню інститутського СКТБ з дослідним виробництвом.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; заступник начальника Центрального науково-дослідного інституту озброєння і військової техніки Збройних Сил України доктор технічних наук, професор М.І. Васьківський; заступник головного конструктора з системного проектування ракет і ракетних комплексів — начальник

розрахунково-теоретичного комплексу з проектування і розрахунків у частині балістики, аеродинаміки, тепломасообміну, міцності Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля» кандидат технічних наук В.М. Сіренко; заступник директора Державного підприємства «Івченко-Прогрес» доктор технічних наук, професор М.М. Мітрахович; начальник відділу продовження строків експлуатації Служби надійності, ресурсу та продовження експлуатації на Рівненській АЕС В.А. Федорчук; перший віце-президент НАН України академік НАН України В.П. Горбулін; заступник міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М.В. Стріха, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев.

На думку Президії НАН України, у доповіді й виступах було порушено важливі питання впровадження науково-технічних розробок у різних галузях економіки України, що дозволяє ефективно вирішувати складні завдання з розроблення нової конкурентоспроможної техніки та подовження ресурсу наявних об'єктів паливо-енергетичного комплексу. Тому досягнення науковців Академії мають реальний попит серед провідних підприємств ракетно-космічної і авіабудівної галузей, атомної енергетики, машинобудування, сприяють зміцненню обороноздатності України і піднесенню ролі академічної науки у забезпеченні реалізації пріоритетів економічного розвитку держави. Позитивно було оцінено творчу ініціативу та ділову активність дирекції Інституту, що дає змогу отримувати вагомі практичні результати і залучати додаткове позабюджетне фінансування для збереження унікального цілісного комплексу випробувальних стендів та установок.

Разом з тим Президія НАН України зауважила, що директорам установ Академії слід докладати більше зусиль для налагодження зв'язків з підприємствами різних галузей економіки України і намагатися якнайширше залучати установи Академії суміжного профілю до проведення спільних робіт.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- заслухали інформацію президента НАН України академіка НАН України Б.Є. Патона про виїзне засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, яке заплановано провести у Президії Національної академії наук України 17 жовтня 2018 р.;
- ухвалили рішення про підготовку розширеного засідання Президії НАН України з питання «Про перспективи нарощування в Україні власного видобутку нафти і газу», зокрема погодили склад робочої групи з підготовки зазначеного засідання;
- заслухали повідомлення першого віце-президента НАН України академіка НАН України А.Г. Наумовця про участь делегації НАН України в ювілейному засіданні Ради Міжнародної асоціації академії наук;
- затвердили перелік заходів з відзначення 90-річчя Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут»;
- підтримали пропозицію щодо зміни назви наукового журналу «Промислова теплотехніка» на нову — «Теплофізика та теплоенергетика» («Thermophysics and Thermal Power Engineering») і призначили на посаду головного редактора директора Інституту технічної теплофізики НАН України академіка НАН України Ю.Ф. Снежкіна.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Степанюка Леоніда Михайловича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України;
- **Хоменка Валентина Григоровича** на посаді заступника директора з науково-технічної роботи Інституту прикладної фізики НАН України;
- кандидата біологічних наук **Вовк Оксану Богданівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Державного природознавчого музею НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- президента Національної академії наук Республіки Вірменія академіка НАН Республіки Вірменія **Мартirosяна Радика Мартirosовича** за багатолітню плідну працю вченого і організатора науки, вагомі творчі здобутки та визначний особистий внесок у зміцнення співпраці наукових колективів Національ-

ної академії наук України і Національної академії наук Республіки Вірменія;

- члена Президії Наукового товариства ім. Шевченка в Україні, члена-кореспондента НАН України **Гладишевського Романа Євгеновича** за багатолітню плідну наукову працю та з нагоди 145-річчя від часу заснування першої української громадської наукової організації – Наукового товариства ім. Шевченка.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- завідувача лабораторії Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголобова НАН України доктора фізико-математичних наук **Мартінова Євгена Сергійовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та значні особисті здобутки у галузі фізики високих густин енергії і ґрид-обчислень у фізиці;

- завідувача відділу Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України члена-кореспондента НАН України **Курдюмова Олександра Вячеславовича** за багатолітню плідну працю вченого-матеріалознавця та особисті творчі здобутки у галузі фізики твердого тіла;

- завідувача лабораторії Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України доктора технічних наук **Гадзирі Миколу Пилиповича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомні творчі здобутки у галузі фізичного матеріалознавства тугоплавких неоксидних сполук;

- заступника директора з наукової роботи Інституту соціології НАН України члена-кореспондента НАН України **Шульгу Миколу Олександровича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі соціології та етнології;

- директора Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України, доктора хімічних наук **Бровка Олександра Олександровича** за плідну працю, вагомні творчі здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у дослідження високомолекулярних сполук, розроблення і впровадження новітніх функціональних полімерів та їх композитів і з нагоди 60-річчя від часу заснування Інституту;

- члена Президії Наукового товариства ім. Шевченка в Україні, доктора історичних наук **Гречила Андрія Богдановича** за багатолітню плідну наукову працю та з нагоди 145-річчя від часу заснування першої української громадської наукової організації – Наукового товариства ім. Шевченка.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту загальної енергетики НАН України доктора технічних наук, професора **Шрайбера Олександра Авраамовича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога, особисті творчі здобутки у галузі теплоенергетики та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- завідувача відділу Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України, члена-кореспондента НАН України **Шевченка Валерія Васильовича** за плідну працю, вагомні творчі здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у дослідження високомолекулярних сполук, розроблення і впровадження новітніх функціональних полімерів та їх композитів і з нагоди 60-річчя від часу заснування Інституту;

- члена Президії Наукового товариства ім. Шевченка в Україні, члена-кореспондента НАН України **Стойку Ростислава Стефановича** за багатолітню плідну наукову працю та з нагоди 145-річчя від часу заснування першої української громадської наукової організації – Наукового товариства ім. Шевченка.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- співробітників Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України – старшого наукового співробітника, кандидата хімічних наук **Лобко Євгенію Володимирівну**; старшого наукового співробітника, кандидата хімічних наук **Ткаченка Ігоря Михайловича** – за плідну працю, вагомні творчі здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у дослідження високомолекулярних сполук, розроблення і впровадження новітніх функціональних полімерів та їх композитів і з нагоди 60-річчя від часу заснування Інституту.

Подякою НАН України відзначено:

- керівника відділу Державного підприємства «Дослідне конструкторсько-технологічне бюро Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України» **Пічака Володимира Григоровича** за багатолітню сумлінну працю та вагомий внесок у створення зварювального обладнання;

- завідувача відділу Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України доктора хімічних наук **Кулікова Леоніда Мінейовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомні творчі здобутки у галузі хімії твердого тіла;

- співробітників Ужгородського національного університету – ректора, доктора медичних наук, професора **Смоланку Володимира Івановича**; директора Науково-дослідного інституту фізики і хімії твердого тіла, члена-кореспондента НАН України **Височан-**

ського **Юліана Мироновича**; професора кафедри, доктора фізико-математичних наук **Мицу Володимира Михайловича** — за плідну співпрацю з науковими колективами НАН України та активне сприяння організації VIII Української наукової конференції з фізики напівпровідників у місті Ужгород, присвяченої 100-річчю Національної академії наук України;

- менеджера з розвитку досліджень Центру молекулярної медицини ім. Макса Дельбрюка Асоціації ім. Гельмгольца (Берлін) **Зойменіхт Оксану** та професора Університету ім. Карла Ебергарда м. Тюбінгена, голову Німецько-українського академічного товариства **Гаращук Ольгу** за вагомий внесок у розвиток міжнародної наукової співпраці та активну участь у підготовці Форуму української наукової діаспори;

- співробітників Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України — провідного наукового співробітника, доктора хімічних наук **Козак Наталію Віталіївну**; заступника директора, кандидата хімічних наук **Мишака Володимира Дмитровича**; завідувача відділу, доктора хімічних наук, професора **Рябова Сергія Володимировича**; завідувача відділу, доктора хімічних наук, професора **Савельєва Юрія Васильовича** — за плідну працю, вагомий творчий здобуток у професійній діяльності та значний особистий внесок у дослідження високомолекулярних сполук, розроблення і впровадження новітніх функціональних полімерів та їх композитів і з нагоди 60-річчя від часу заснування Інституту;

- керівника наукової секції Рівненської Малої академії наук учнівської молоді **Віднічука Миколу Антоновича** за активну діяльність з пошуку і підтримки творчо обдарованої учнівської молоді, залучення її до науково-дослідної роботи;

- членів Наукового товариства ім. Шевченка — почесного голову НТШ у Словаччині, іноземного члена НАН України **Мушинку Миколу**; члена Президії НТШ в Україні, кандидата філологічних наук **Железняка Миколу Григоровича**; заступника голови Київського осередку НТШ в Україні, доктора економічних наук **Кияка Богдана Романовича** — за багатолітню плідну наукову працю та з нагоди 145-річчя від часу заснування першої української громадської наукової організації — Наукового товариства ім. Шевченка.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України кандидата технічних наук **Токаря Івана Гордійовича** за багаторічну сумлінну і плідну працю та особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі вібраційної надійності механічних систем;

- головного технолога Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України **Давиденка Василя Миколайовича** за багаторічну сумлінну працю, вагомий професійний здобуток у галузі ливарного виробництва та особистий внесок у розвиток наукових досліджень Інституту;

- головного наукового співробітника Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України доктора технічних наук, професора **Огіра Олександра Степановича** за багаторічну плідну наукову діяльність та вагомий особистий творчий внесок у математичне і комп'ютерне моделювання в галузі ультразвукової діагностики матеріалів і середовищ;

- головного наукового співробітника Інституту загальної енергетики НАН України члена-кореспондента НАН України **Єгера Дмитра Олександровича** за багаторічну плідну наукову працю та вагомий особистий внесок у дослідження проблем функціонування і розвитку нафтогазового комплексу;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної енергетики НАН України кандидата технічних наук **Куца Георгія Олександровича** за багаторічну плідну працю та особистий внесок у наукове дослідження ефективності енерговикористання і оптимізації енергоспоживання;

- провідного наукового співробітника Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України кандидата сільськогосподарських наук, професора **Опалка Анатолія Івановича** за багаторічну плідну і сумлінну працю та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі генетики, селекції і біотехнології рослин;

- співробітників Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України — провідного наукового співробітника, кандидата технічних наук **Дмитрієву Тетяну Володимирівну**; завідувача відділу, відповідального секретаря «Полімерного журналу» **Д'якову Аллу Миколаївну**; провідного наукового співробітника, доктора хімічних наук **Карабанову Людмилу Василівну**; старшого наукового співробітника, кандидата хімічних наук **Ігнатову Таїсію Дем'янівну**; провідного наукового співробітника, доктора хімічних наук **Штомпеля Володимира Івановича** — за плідну працю, вагомий творчий здобуток у професійній діяльності та значний особистий внесок у дослідження високомолекулярних сполук, розроблення і впровадження новітніх функціональних полімерів та їх композитів і з нагоди 60-річчя від часу заснування Інституту;

- науковців і педагогічних працівників — організаторів конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України — ректора Національного університету водного господарства та природокористування, доктора сільськогосподарських наук, професора **Мошинського Віктора Степа-**

новича; професора Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, викладача секції біології Тернопільського обласного комунального територіального відділення Малої академії наук України, доктора сільськогосподарських наук **Піду Світлану Василівну**; ректора Рівненського державного гуманітарного університету, кандидата історичних наук, професора **Постоловського Руслана Михайловича**; начальника управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації **Хому**

Ольгу Зіновіївну; ректора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, президента Тернопільського обласного комунального територіального відділення Малої академії наук України, члена-кореспондента НАН України **Яснія Петра Володимировича** — за активну діяльність з пошуку і підтримки творчо обдарованої учнівської молоді, залучення її до науково-дослідної роботи.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик